

نکاتی از پیمان نامه ژنو در حمایت از پناهندگان*

پیمان نامه ژنو از چه افرادی حمایت میکند؟

هدف پیمان نامه ژنو حمایت از پناهندگان است. این پیمان نامه حقوق آنان، مانند آزادی اعتقادات مذهبی، رفت و آمد، آموزش و پرورش، دریافت مدارک لازم برای سفر و اشتغال، را تضمین مینماید. این پیمان نامه، نیز، پناهندگان را علیه هر نوع اخراج بسوی کشوری که در آنجا امکان ضرب و شتم و شکنجه آنان وجود داشته باشد حمایت مینماید.

پناهنده کسی است که

- بیرون از کشوری باشد که ملیت آنرا دارد و یا آنجا محل اقامت عادی او بوده است:
- به دلیل یکی از موارد زیر، مورد غذاب و شکنجه قرار گرفته باشد:
  - نژاد (یا گروه قومی)
  - دین
  - ملیت
  - تعلق به برخی از گروه های اجتماعی (برای نمونه، همجنس گرایی...)
  - اعتقادات سیاسی
- یا نمیتواند و یا نمیخواهد بخاطر این ترسها، حمایت کشورش را بپذیرد و به آنجا بازگردد.

مواردی که موجب پس گرفتن حمایت پیمان نامه ژنو از پناهنده می شود

- اگر پناهنده بطور ارادی دوباره حمایت دولت کشوری را درخواست کند که قبلا ملیت آنرا داشته است؛ برای نمونه، اگر پناهنده ای با سفارت خانه و یا کنسولگری کشورش دوباره ارتباط بگیرد.
- اگر این شخص ملیت جدیدی کسب کرده و از حمایت آن دولت، بطور طبیعی، بهره بگیرد؛ برای نمونه، پناهنده ای که موفق به کسب ملیت فرانسه میشود دیگر پناهنده نیست و از این پس، شهروند فرانسوی محسوب میشود.
- در صورتی که این شخص بطور ارادی در کشوری ساکن شود که قبلا بخاطر ترس از جاننش آنجا را ترک کرده باشد؛ برای نمونه، اگر پناهنده بطور ارادی به کشورش برگردد.
- اگر شرایطی را که این شخص بدلیل آنها پناهنده شناخته شده از بین رفته باشد: برای نمونه حکومت تغییر کرده و یا صلح در آن کشور برقرار شده باشد. در این حالت، پناهنده نمیتواند در عدم پذیرش حمایت کشورش پافشاری کند، مگر آنکه خطرهای جدی بخاطر ضرب و شتم و یا شکنجه های قبلی جان او را هنوز تهدید نمایند.

* Texte français d'après la Convention de Genève de 1949 et ses protocoles additionnels : J.M. Centres et Diane Kitmun. Traduction en persan est assurée gracieusement par Farrokh Choubak. Septembre 2008.

مواد این پیمان نامه قابل اجرا برای کسانی نیست که :

- جرمی علیه برقراری صلح، جنایت جنگی (کشتار غیر نظامیان، قتل سربازان زندانی، اعدام گروگان ها، شکنجه و...) و یا جنایت برضد انسانیت (حملات ارادی علیه غیرنظامیان: کشتار، تبعید و شکنجه) مرتکب شده باشند؛
- قبل از ورود به کشور میزبان و برسمیت شناخته شدن پناهندگی شان، جنایت مهمی براساس قوانین عرفی درکشور خویش مرتکب شده باشند (برای نمونه، قتل کسی)
- جرمی برخلاف اهداف و منشور سازمان ملل متحد مرتکب شده باشند.

پناهنده یک غیرنظامی است. یک نظامی قدیمی میتواند از مقررات قانون پناهندگی بهره مند شود، اما کسی که به فعالیت های نظامی خویش هنوز ادامه میدهد نمیتواند از این مقررات بهره مند شود.

چه اختلافی بین یک پناهنده سیاسی و یک مهاجر اقتصادی وجود دارد؟

اصولاً، یک مهاجر کشورش را، با رضایت خاطر، برای زندگی بهتر ترک میکند (مثلاً، کار بهتر، تحصیل یا ادامه آن...). اگر این شخص بخواهد به کشورش بازگردد، دولت آن کشور همچنان به حمایت قانونی از او ادامه خواهد داد (جان این شخص در خطر نبوده و نیست). اما، یک پناهنده برای فرار از ضرب و شتم و شکنجه، مجبور به ترک کشورش شده است. او نمیتواند با امنیت کامل به کشورش بازگردد مگر اینکه شرایط کاملاً در آنجا تغییر کند (برای نمونه، برقراری صلح و یا تغییر حکومت).

وظایف پناهنده در کشور میزبان

هر پناهنده نسبت به کشور میزبان وظایفی دارد که شامل احترام به همه قوانین آن کشور و سر نهادن به همه اقداماتی است که برای حفظ نظم جامعه در نظر گرفته میشود.

حقوق پناهنده در کشور میزبان

• عدم تبعیض

دولت هایی که پیمان نامه ژنو را امضاء کرده اند موظفند همه مواد آنرا در مورد پناهندگان بدون تبعیض، مثل مسئله نژادی، آزادی دین و آداب و رسوم کشور اصلی پناهنده، به اجرا بگذارند.

• اعتقادات مذهبی

کشورهای میزبان باید همان حقوقی را که برای اتباع خویش در مورد آزادی اعمال دین و آزادی تعلیم اصول دینی قایلند برای پناهندگان هم قایل شوند.

• حقوق فردی و خانوادگی

این حقوق که به زندگی شخصی پناهنده مربوط میشوند بنا بر قوانین حاکم بر کشور میزبان حل و فصل خواهند شد.

همه حقوقی که قبلاً پناهنده کسب کرده از جمله آنهایی که از ادواج نتیجه میشود از سوی همه دولت ها به رسمیت شناخته میشوند.

▪ مالکیت

دولت‌ها به همه پناهندگان همان حقوقی را اهدا میکنند که برای اتباع خارجی در همان شرایط و بطور عمومی در نظر گرفته اند. این حقوق شامل مالکیت منقول (خریدهای جاری) و غیر منقول (مثلاً، خرید مسکن) میشود.

▪ تشکیلات و انجمن‌ها

درباره شرکت در تشکیلات صنفی و سندیکایی، تاسیس و یا شرکت در انجمن‌های غیر سیاسی و غیر انتفاعی، دولت‌ها به همه پناهندگان همان حقوقی را اهدا میکنند که برای اتباع خارجی در نظر گرفته اند.

▪ دادگستری

در قلمرو هر دولتی که پیمان نامه ژنو را امضاء کرده است، هر پناهنده میتواند آزاده و به سادگی به هر مرجع قضایی آن دولت مراجعه کرده و درخواست داد خواهی نماید. در کشور میزبان، پناهنده از همه حقوقی که اتباع آن کشور بطور طبیعی برخوردارند بهره مند میشود. این موضوع درباره داد خواهی در برابر دادگاه‌های مختلف، از جمله، درخواست کمک‌های قضایی صادق است.

▪ اشتغال

در مورد فعالیت حرفه‌ای، هر پناهنده‌ای که به شکل مداوم در قلمرو دولت امضاء کننده این پیمان نامه ساکن است از همه حقوقی که برای اتباع خارجی تعیین شده بهره مند میشود. تدابیری که برای محدود کردن اشتغال بیگانگان وضع شده، در مورد پناهندگانی که یکی از شرایط زیر را دارا میباشند قابل اجرا نیست :

(الف) پس از ۳ سال اقامت مداوم در کشور میزبان؛

(ب) داشتن همسری که ملیت کشور میزبان را دارا باشد. پناهنده‌ای که از این همسر جدا شده دیگر نمیتواند به این مورد استناد کند؛

(پ) داشتن یک یا چند فرزند که ملیت کشور میزبان را دارند.

▪ مسکن

اگر قوانین و مقررات، و یا نظارت مقامات دولتی در کشورهای میزبان برای کنترل بازار مسکن وجود داشته باشند، دولت‌ها موظفند به پناهندگان مقیم آنجا همان حقوقی را که برای اتباع خارجی در نظر گرفته اند، اهدا نمایند.

▪ آموزش و پرورش

در مورد دوره ابتدایی، پناهندگان از همان حقوقی که دولت‌ها برای اتباع خویش تعیین کرده اند برخوردار خواهند شد. برای سایر دوره‌های تحصیلی، پناهندگان از همان حقوقی که دولت‌ها برای اتباع خارجی تعیین کرده اند بهره میگیرند. بطور کلی، این خدمات مربوط به شرایط ورود به مراکز آموزشی، شناخت مدارک تحصیلی، برابری دیپلم‌های خارجی، پرداخت هزینه‌های نام‌نویسی و درخواست و یا دریافت بورس تحصیلی میشود.

▪ کمک های دولتی

در مورد امور خیریه، دولت ها موظفند به پناهندگان مقیم همان حقوق و خدماتی را ارائه دهند که برای اتباع خویش در نظر گرفته اند.

▪ حمایت های اجتماعی و درمانی

در موارد زیر، دولت ها به پناهندگانی که بطور دائم در قلمرو آنان زندگی میکنند همان حقوقی را که برای اتباع خویش تعیین کرده اند اهدا مینمایند:

(الف) اشتغال: اگر نکات زیر براساس قوانین و مصوبات دولتی تعیین شده و اجرای آنان به دستگاه های اداری سپرده شده باشند، حمایت های اجتماعی از طریق این دستگاه ها اعمال میشوند:

- دستمزد، بویژه کمک های مالی خانوادگی زمانی که این کمک ها به سقف درآمد وابسته باشند،
- مدت زمان کار روزانه،
- ساعات اضافی کار،
- مرخصی سالانه،
- محدودیتهایی که برای انجام کار حرفه ای در منزل تعیین شده اند،
- شرایط سنی اجازه کار،
- دوره آموزش حرفه ای،
- شرایط اشتغال زنان و نوجوانان،
- امتیازهای خاص حرفه ای که معمولاً براساس قرارداد های صنفی و دسته جمعی تعیین میشوند.

(ب) بیمه های درمانی (مقرارت قانونی در مورد حوادث در حین کار، بیماری های حرفه ای، مرخصی زایمان، بیماری و معلولیت جسمی، پیری و فوت، حقوق بیکاری و همچنین هر نوع خطر دیگری که بنابر قوانین ملی تحت پوشش بیمه های درمانی فرار میگیرند).

▪ کمک های اداری

چون یک پناهنده نمیتواند از خدمات کنسولی کشورش بهره بگیرد، کشور میزبان موظف است این کمک ها را بطور رایگان در اختیار او قرار دهد. بدین منظور، دولت مربوطه یا از منابع مالی خویش استفاده میکند و یا از سازمان های بین المللی درخواست یاری مینماید.

دولت های میزبان باید همه اسناد و مدارک رسمی مورد نیاز یک پناهنده را، تحت کنترل خود، برای او صادر نمایند. این اسناد و مدارک جانشین مدارک اصلی کشور مبدأ پناهنده خواهند شد. در فرانسه، سازمان اُفپرا (OFPPA) مسئول صدور شناسنامه (تذکره) برای پناهندگان میباشد.

▪ رفت و آمد

همه دولت ها به پناهندگانی که به شکل مداوم در قلمرو آنان سکونت دارند حق انتخاب محل سکونت و آزادی رفت و آمد براساس قوانین وضع شده برای اتباع خارجی اهدا می نمایند.

دولت ها موظفند برای هر پناهنده که در قلمرو آنان زندگی می کند و گذرنامه معتبری در اختیار ندارد، مدارک شناسایی معتبر صادر نمایند.

بجز موارد مربوط به مسائل امنیت ملی و یا حفظ نظام عمومی، دولت های میزبان موظفند برای پناهندگانی که در قلمرو آنان مقیمند جواز سفر (Titre de voyage) صادر نموده تا بتوانند به کشورهای دیگر، بجز کشور خود، سفر نمایند.

▪ حقوق پناهندگان غیر قانونی در کشور میزبان

دولت ها حق اعمال مجازات جزائی علیه کسی که بطور غیر قانونی وارد کشور شده و در آنجا سکونت یافته را ندارند بشرط اینکه این شخص، بدون وقفه، خود را به مقامات رسمی دولت مربوطه معرفی کرده و از آنان درخواست حمایت و پناهندگی نماید.

▪ محافظت پناهندگان و عدم اخراج آنان

دولت ها حق اخراج پناهنده ای که به شکل مداوم در قلمرو آنان زندگی میکند را ندارند مگر اینکه حضور او برای امنیت ملی و یا حفظ نظم عمومی خطرناک تشجیص داده شود.

اخراج این پناهنده نمیتواند، بدون تصمیم دادگاه های مربوطه که بر اساس قوانین روز گرفته میشود، انجام شود. به غیر از دلایل امنیت ملی، پناهنده میتواند به دادگاه مدارک و برهان هایی را ارائه دهد که بیگناهی او را ثابت نماید. در صورت محکومیت، او میتواند به مراجع بالاتر قضایی مراجعه کرده و درخواست تجدید نظر نماید.

دولت های امضاء کننده پیمان نامه ژنو موظفند به چنین پناهنده ای مدت زمان لازم را داده تا او بتواند کشور دیگری پیدا کرده و به آن پناه ببرد.

هیچ دولتی حق اخراج و یا استرداد پناهنده به کشورش را ندارد. چرا که این پناهنده کشورش را بخاطر نژاد، اعتقادات مذهبی، ملیت، تعلق به برخی از گروه های اجتماعی و یا اعتقادات سیاسی خود ترک کرده است.

اما، این امر در مورد پناهنده ای که امنیت ملی کشور میزبان را بخطر می اندازد، یا مرتکب جرمی خطرناک می شود که موجب تهدید برای آن جامعه باشد صادق نیست.

▪ تغییر ملیت

در صورت امکان، دولت های امضاء کننده این پیمان نامه موظفند همه امکانات لازم را در جهت آسان نمودن جذب پناهنده در جامعه در اختیار او قرار دهند. همچنین، این دولت ها موظفند روند درخواست ملیت پناهندگان را، تا آنجایی که امکان دارد، کوتاه و هزینه های اداری آنرا نیز کاهش دهند.